

Den europeiske menneskerettsdomstolen

Spørsmål og Svar

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

A dark blue folder with a geometric pattern of overlapping triangles and lines. The text "Spørsmål og Svar" is written in white, bold, sans-serif font in the center. The folder has a white border and a white tab on the right side.

Spørsmål og Svar

Disse spørsmål og svar er utarbeidet av Domstolens justissekretariat.

Dokumentet er ikke bindende for domstolen. Hensikten med dokumentet er å gi grunnleggende informasjon om hvordan domstolen arbeider.

For mer detaljerte opplysninger henvises til dokumenter utstedt av justissekretariatet (tilgjengelig på domstolens hjemmeside (www.echr.coe.int), og særlig til domstolens regelverk.

Den europeiske menneskerettsdomstolen
Council of Europe
67075 Strasbourg cedex
France
www.echr.coe.int

Hva er Den europeiske menneskerettsdomstolen?

Den europeiske menneskerettsdomstolen er en internasjonal domstol som ligger i Strasbourg. Den består av like mange dommere som det er medlemsstater i Europarådet. De har alle ratifisert Konvensjonen om beskyttelse av menneskerettighetene og de grunnleggende friheter – De er for tiden førtiseks¹. Dommerne er selvstendige og representerer ikke noen stat. Under klagebehandlingen bistår domstolen av et justissekretariat som i hovedsak består av jurister fra alle medlemsstater (også kjent som utredere). De er helt uavhengige av statene de kommer fra og representerer verken klagerne eller statene.

Hva er Den europeiske menneskerettskonvensjonen?

Den europeiske menneskerettskonvensjonen er en internasjonal traktat som bare kan undertegnes av Europarådets medlemsstater. Konvensjonen, som oppretter Domstolen og regulerer hvordan den skal fungere, inneholder en fortegnelse over rettigheter og garantier som statene har forpliktet seg til å respektere.

¹ Visse medlemsstater har ikke ratifisert alle konvensjonens protokoller (tekster som tilføyer flere rettigheter). Informasjon om dette finnes på vår hjemmeside.

Hva gjør Den europeiske menneskerettsdomstolen?

Domstolen anvender Den europeiske menneskerettighetskonvensjonen. Dens oppgave er å sikre at statene respekterer de rettigheter og garantier som er fastsatt i konvensjonen. Den gjør det ved å behandle klager fremsatt av enkeltpersoner eller, iblant, av stater. Hvis den finner at en medlemsstat har krenket en eller flere av disse rettighetene og garantiene, avsier domstolen en dom. Dommene er bindende: statene det gjelder er forpliktet til å rette seg etter dem.

Når kan jeg klage til Den europeiske menneskerettsdomstolen?

Du kan klage til domstolen hvis du mener at du personlig og direkte er blitt utsatt for krenkelse av de rettigheter eller garantier som er fastsatt i konvensjonen eller dens protokoller. Krenkelsen må være begått av en av statene som er bundet av konvensjonen.

Hvilke rettigheter omfattes av konvensjonen og dens tilleggsprotokoller?

Bl.a følgende rettigheter vernes:

- ☞ retten til liv;
- ☞ retten til en rettferdig rettergang i sivile saker og straffesaker;
- ☞ retten til respekt for privatliv og familieliv;

- ☞ ytringsfrihet;
- ☞ retten til tanke-, samvittighets- og religionsfrihet;
- ☞ retten til et effektivt rettsmiddel;
- ☞ retten til å få nyte sin eiendom i fred; og
- ☞ retten til å stemme og til å stille til valg.

Hva forbyr konvensjonen og dens protokoller?

Bl.a. dette er forbudt:

- ☞ tortur og umenneskelig eller nedverdiggende behandling eller straff;
- ☞ vilkårlig og ulovlig frihetsberøvelse;
- ☞ diskriminering mellom rettighetene og frihetene fastsatt i konvensjonen;
- ☞ en stats utvisning av egne statsborgere eller forbud mot at de reiser inn;
- ☞ dødsstraff; og
- ☞ kollektiv utvisning av utlendinger

Hvilke vilkår må jeg oppfylle for å kunne klage?

Hva er vilkårene som angår meg personlig?

- ☞ Du behøver ikke å være statsborger i en av statene som er bundet av konvensjonen. Men krenkelsen du klager over må ha vært begått av en av statene innenfor dens "jurisdiksjon",

hvilket vanligvis betyr innenfor dens territorium.

- ☞ Du kan være en privatperson eller en juridisk person, f. eks. et firma eller en forening.
- ☞ Du må direkte og personlig ha vært offer for den krenkelsen du påstår har skjedd. Du kan ikke komme med en generell klage på en lov eller et tiltak, f. eks. fordi du mener dette er urettferdig; og du kan heller ikke klage på vegne av andre (med mindre de er tydelig angitt og du er deres offisielle representant).

Må jeg først gå gjennom prosesser i nasjonale domstoler?

- ☞ Ja. Du må ha uttømt alle rettsmidler i vedkommende stat som kunne ha avhjulpet situasjonen du klager på (det vil vanligvis innebære en begjæring til den rette domstol, etterfulgt av en eventuell anke, og kanskje ytterligere anke til en høyere domstol, som f. eks. høyesterett eller en forfatningsdomstol, hvis den finnes).
- ☞ Det er ikke tilstrekkelig bare å benytte disse rettsmidlene. Du må i den sammenheng også ha reist de forhold du klager over (dvs. innholdet i konvensjonsbruddene du påstår har funnet sted).
- ☞ Du har bare fire måneder på deg fra datoen da den endelige avgjørelsen ble tatt i ditt hjemland (vanligvis en dom fra den høyeste domstolen) til å klage. Etter utgangen av denne perioden kan klagen ikke godtas av domstolen.

Hvem kan jeg klage mot?

- ☞ Mot en eller flere av statene som er bundet av konvensjonen, som etter din mening (gjennom en eller flere handlinger eller unnlatelser som har berørt deg direkte) har krenket Den europeiske menneskerettskonvensjonen.

- ☞ Handlingen eller unnlatelsen som du klager over må ha vært begått av en eller flere offentlige myndigheter i staten eller statene det gjelder (f. eks. en domstol eller forvaltningsmyndighet).
- ☞ Domstolen kan ikke behandle klager mot enkeltpersoner eller private institusjoner, f. eks. kommersielle bedrifter.

Hva kan klagen dreie seg om?

- ☞ Klagen må gjelde en av rettighetene i Den europeiske menneskerettighetskonvensjonen. Påståtte krenkelseser kan omfatte mange ulike forhold, f. eks: tortur og mishandling av fanger; ulovlig frihetsberøvelse; feil i rettergangen i sivile saker og straffesaker; diskriminering ved anvendelse av konvensjonens rettigheter; foreldrerett; respekt for privatliv, familieliv, hjem og korrespondanse; innskrenkning av ytringsfrihet eller retten til å utveksle informasjon; frihet til å delta i forsamlinger eller demonstrasjoner; utvisning og utlevering; beslaglegging av eiendom; og ekspropriasjon.
- ☞ Du kan ikke klage på krenkelse av noe annet juridisk dokument enn Den europeiske menneskerettskonvensjonen, som f. eks. FNs universelle menneskerettighetserklæring eller EUs Charter for grunnleggende rettigheter.

Hvordan skal jeg klage til Domstolen hvis jeg mener at jeg har vært utsatt for en krenkelse av konvensjonen?

Ved å fylle ut og underskrive klageskjemaet² og sende det til Domstolen. Klageskjemaet og alle relevante vedlegg må sendes med post til følgende adresse:

**The Registrar
European Court of Human Rights
Council of Europe
67075 Strasbourg cedex
France**

- ☞ Du kan skrive på et av domstolens offisielle språk (engelsk og fransk) eller på et av de offisielle språkene i statene som har ratifisert konvensjonen.
- ☞ Det er unødvendig å sende inn klagen via telefaks for dette vil ikke avbryte klagefristen som er fastsatt i Konvensjonen. Det er bare originalen av klagen, sendt med post, som vil bli behandlet av Domstolen.
- ☞ Ikke kom til Strasbourg selv for å fremføre saken muntlig. Saken vil ikke bli behandlet raskere av den grunn og du vil ikke få noen juridisk hjelp.
- ☞ Justissekretariatet kan komme til å be deg om ytterligere dokumentasjon, informasjon eller forklaringer i forbindelse med klagen.

² Du finner klageskjemaet på vår hjemmeside.

- ☞ Du bør laste ned klageskjemaet fra Domstolens hjemmeside, fylle det ut nøyaktig og med leselig skrift, underskrive det og sende det inn så snart som mulig. Det må inneholde følgende:
  - en kort redegjørelse for sakens faktiske omstendigheter og klagen du fremmer;
  - en angivelse av hvilke rettigheter i Konvensjonen du mener er krenket;
  - rettsmidlene du allerede har brukt;
  - kopier av offisielle avgjørelser truffet av alle relevante offentlige myndigheter i saken din (send bare kopier da ingen av disse dokumentene vil bli returnert); og
  - din egen underskrift, eller din representants underskrift.
- ☞ Dersom du ønsker å være anonym, må du umiddelbart informere domstolen om det, og oppgi grunnen. Presidenten vil avgjøre om anmodningen er velgrunnet.
- ☞ På dette stadium i saksbehandlingen behøver du ikke å være representert ved en advokat. Men hvis du ønsker å klage til domstolen gjennom en representant, må du fylle ut og underskrive den relevante delen av klageskjemaet.

Hvordan foregår domstolsbehandlingen i hovedtrekk?

- ☞ Behandlingen er skriftlig. Du vil få skriftlig beskjed om alle beslutninger som tas av domstolen. Offentlige rettsmøter avholdes bare unntaksvis.
- ☞ Domstolsbehandlingen er gratis.
- ☞ Selv om du ikke må være representert av en advokat i begynnelsen av saksbehandlingen, så trenger du advokat når klagen er oversendt til regjeringen for kommentar. Men det store flertallet av klagenes avvises uten slik oversendelse.

- ☞ Du vil bare måtte dekke dine egne kostnader (f. eks. advokathonorar eller utlegg for utredning og korrespondanse).
- ☞ Etter at klagen er innsendt, kan du søke om fri rettshjelp. Fri rettshjelp bevilges ikke automatisk, og er bare tilgjengelig på et senere stadium av saksbehandlingen.

Hva er hovedtrekkene i saksgangen?

- ☞ Domstolen må først undersøke om klagen kan antas (dvs. om den er "admissible"). Det innebærer at saken må oppfylle visse krav i henhold til konvensjonen. Hvis vilkårene ikke er oppfylt, vil klagen bli avvist. Hvis du har sendt inn flere klagepunkter, kan domstolen bestemme at en eller flere av dem skal behandles og avvise de andre.
- ☞ En beslutning om å avvise en eller flere klager er endelig og kan ikke endres.
- ☞ Hvis en eller flere av dine klagepunkter blir antatt til prøvning, vil domstolen oppmuntre partene (deg og den staten det gjelder) til å oppnå forlik. Er det ikke mulig å oppnå forlik, vil domstolen treffe en realitetsavgjørelse, dvs. den vil bestemme om det foreligger en krenkelse av Konvensjonen eller ikke.

Hvor lenge må jeg vente?

- ☞ I lys av antallet saker som for tiden venter på behandling, kan det gå et år før domstolen begynner sin innledende behandling av din klage. Noen klager anses for å haste og vil bli prioritert, særlig når klageren påstås å befinne seg i umiddelbar fysisk fare.

Hva kan jeg håpe å oppnå?

Dersom domstolen finner at en krenkelse har funnet sted, kan den tilkjenne deg "rimelig erstatning", en pengesum som kompensasjon for visse typer av tap. Domstolen kan også kreve at den berørte staten erstatter utgifter du har hatt ved rettergangen. Hvis domstolen finner at det ikke har skjedd noen krenkelse vil du ikke måtte betale noen kostnader (f. eks. rettergangskostnader for den innstevnede stat).

Merk :

- ☞ Domstolen har ikke myndighet til å sette til side nasjonale avgjørelser eller oppheve nasjonal lovgivning.
- ☞ Domstolen er ikke ansvarlig for at dommene fullbyrdes. Så snart endelig dom er avsagt, sendes denne til Europarådets Ministerkommite³, som har ansvar for å føre tilsyn med fullbyrdelse av dommen og sørge for utbetaling av eventuell erstatning.

³ Ministerkomiteen består av medlemsstatenes utenriksministre eller deres representanter.

Hva kan Den europeiske menneskerettsdomstol ikke gjøre for meg?

- ☞ Domstolen fungerer ikke som ankeinstans vis-à-vis nasjonale domstoler; den tar ikke saker opp til fornyet behandling, den kan ikke oppheve, modifisere eller revidere deres avgjørelser.
- ☞ Domstolen vil ikke gripe inn direkte på dine vegne overfor den myndighet du klager på. Unntaksvis kan domstolen imidlertid beslutte midlertidige tiltak. I praksis skjer det bare hvor det er alvorlig fare for at klageren vill få fysisk skade.
- ☞ Domstolen vil ikke hjelpe deg med å finne eller betale for en advokat for å utforme klagen.
- ☞ Domstolen kan ikke gi deg opplysninger om gjeldende lovbestemmelser i den staten du fremmer klage mot.

Spørsmål og Svar

European Court of Human Rights
Council of Europe
67075 Strasbourg cedex
France

www.echr.coe.int

